

✠ ПОМОГАЈ БОГЪ

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

8. číslo

Budyšin, awgust 1958

Lětnik 8

Hrono za měsac awgust 1958

Knjez spomina na nas a požohnuje nas. Psalm 115, 12

Je-li něhdže něchtó samotny a wopušćeny, móže so tola z tym troštować: „Su hišće čłowjekojo, kiž na mnje spominaja!“ Wjetši trošt pak hač wšo čłowske spominanje, kiž móže za chwilu popušćić a zastać, je to, štož je psalmiski spěwar nazhonil: „Knjez spomina na nas!“

Wšo jedne, kak so jemu runje dže: Bože džěco smě sebi toho w kóždej situaci wěste być, zo njebjeski Wótc wodnjo a w nocy na nas spomina a nikoho njezapomina! A komuž so zda, zo je woprawdže wot wšitkich ludźi wopušćeny a zabyty, zo nchtó jeho prawje njerozumi, tón smě na kóždy pad wědžeć, zo Bóh na jeho spomina na prawe wašnje.

„A žohnuje nas!“ Bože mysle su přeco dobre! To je pola jeho potajkim cyle hinak hač pola nas čłowjekow! Kak hróžbnje my druhdy wo druhich čłowjekach myslimy! A z tym jich někak wobćežujemy. Haj wšak, to móže so hižom stawać z myslimi, nic jenož ze slowami a ze skutkami! Prajilo je so: „Kóžda hróžbna a zla myslička nad druhim je modlitwa za jeho k čertej!“

Hinak je to pola Boha. Kóžde spominanje je žohnowaca mysl Boža nad nami. „Ja derje wěm, kajke mysle sebi nad wami myslu, praji Knjez, mysle měra a nic njezboža!“ (Jer. 29, 11)

Dyrbimy pak wědžeć, zo so Bože žohnowanje na jednej stronje a

Z kowarnje na klětku

Lejna Küchererowa w Ochranowje

Jeho nan bě z kowarjom a wón rukow přiwwa do „sociatas“, to sam, Jan Jurij Grunert, rodź. 6. maleho rózka 1725 we Wojerecach, nawukny tež tuto rjemjeslo a připodla tež ratarstwo.

Hižo jako džěco jeho swědomnje čěsnješe. Swěru so prócowaše wo pobožne žiwjenje, ale přeco zaso podarmo. Jako mlóždenc wopytowaše zhromadźizny „wobroćenych“, ale měr njenamaka. Tuž přińdže raz jedyn „bratr“, kowar z Delnjeho Wujezda, a prosy wo Jana Jurija za pomocnika a wza jeho sobu. Tam w kowarni rěčeštaj hromadže wo wěrje a starši praješe mlóžděmu wo „zaslužbje Chrystusowej“.

„Swój hamor položich na kowadło“, pisa Grunert sam w swojim žiwjenjoběhu, plākach z wjesolósću, zo je moja wina pokućena.“ Spodziwany hladaše starši na jeho a wjeseleše so z nim.

Zbožowny wróci so Jan Jurij do Wojerec. Tam powěda, što bě so jemu dóstało, wotměwa zhromadźizny, pućuje husto daloki puć do Ochranowa wuslyšawši wo Bratrowskej Jednoće. Tam nazhoni jutrowne ranje a skónčnje jeho Zinzendorf z napoloženjom

čłowske njezbožo, zwonkowne derjeměće na druhej stronje přeco njezkrytetej! Druhdy je w tak mjenowanym domapytanju wjetše žohnowanje hač w zwonkownym zbožu!

Jenož jedne je trjeba, mjenujcy zo bychmy tež my na Boha spominali a zo bychmy wotewrjeni byli za wulke žohnowanje, kotřež je Bóh za nas přihotował a nam poskičuje w Chrystusu Jezusu, našim Knjezu a Zbožniku. La.

rěka do kružka přečelow a zjednoćenstwa bratrowskeje wosady. — We Wojerecach jeho žadachu před sudnistwo dla jeho zhromadźiznow a jemu z pochlostanjom hroža, ale tam njebojaznje wuznaje, „zo chce so radšo spalić dać, hač tutych ludźi spuścić“.

W léce 1751 založichu w Małym Wjelkowje pola Budyšina malu serbsku Jednotu. Grunertej so styska po bratrowskej wosadze, ale njewidzi žaneho puća. Doma dyrbi nanowu žiwnosć přewzać. Hdyž na polo jědže, stawa so, zo sylzow dla konjej wjace njewidzi. Wón pak sčerpliwje čaka.

Ochranow z mocu „wubudženych“ Serbow Hornjeje a Delnjeje Lužicy k sebi čehnje. Tež Madlena Pětřec słuša do tych, kotřiž w nocy a wodnjo hodžiny dolho pućuja, zo bychu do Ochranowa došli a tam bratrowstwo nazhonili. Jan Jurij a Madlena so z dowolnosću staršeju zbožownaj zmandželištaj a so zasydlištaj 1753 w Małym Wjelkowje, kotryž měleše wšak tehdom jenož jedne kublo a dvě malej chěžce. Tam bostaštaj snadnuške bydlenčko a njeseštaj z bratrami a sotrami hromadže wšu chudobu a nuzu započatka. Bórže přewzaštaj nadawk, serbskich bratrow a serbske sotry we wokoliny wopytować. Jako w léce 1757 započachu wosadnu žurlu twarić, dyrbbeše Grunert tutón twar dohladować. Wón wolaše žizensa bratrow a jutře sotry, zo bychu twarnišćo přihotowali. Wšitcy pilnje pomhachu. Serbja z wokoliny darmo ze zapřahami přiwožowachu a 26. jutrownika 1757 položichu bjez wulkeho wono zakładny kamjeń. Kónc léta je nahladne twarjenje, ke kotremuž Serbja 600 toler přinošowachu, pod třěchu. Nětk pak běchu pokladnje

prózdne. Smědža dale twarić? W dowěrje do Boha to činja. Přěni tydžeń noweho lěta bliži so kóncej, štwórtk, pjatk! Bratr Grunert prosy w swojej nuzy Zbóžnika wo pomoc. Tuž přińdže pjatk při wuzny jeho žony a poskići 10 000 toler. Jako běchu te přetrjebane, nošeše bratr ze Židowa kóždy tydžeń, štož bě nuzne.

W lěće 1758 — Maly Wjelkow swjeći lětsa 200lětny jubilej! — poswjeći mała serbska Jednota z mnohimi serbskimi bratrami a sotrami z bliska a daloka swoju wosadnu žurlu. Při modlenju cyrkwinskeje litanije klaknychu so a poručachu žurlu hlówje a Knjezej cyrkweje, Wótcej a swjatemu Duchej a mjenowachu ju „klětku čerpjenja Jezusa mjez Serbami“.

Po němskim a serbskim přédowanju modli so serbski bratr pomoc-

nikow Martin Förster. „Bohu budž dżak! Nětk ma Zbóžnik tež mjeztutym narodom swoje zawěrnje droho wukupjene duše, přetož WÓN so wuznawa k jich zjednoćenstwu“, tak čitamy w dženiku Grunerta.

Jan Jurij Grunert njebě ženje zjawny předar, tež nic předar Jednoty, ale wón je małej wosadze a mnohim serbskim wopytowarjam husto Bože słowo wukladował a jim čitał. Najprjedy běše ze swojej žonu w Hornjej Lužicy a pozdžišo na 20 lět w Delnej Lužicy w Borkowach a w Limberku „dželaćer w diasporje“, to rěka, zo běše dušowpastyr „wubudženych“. Jako wumjenkar přesydlili so zaso do Małego Wjelkowa, hdžež stajnje wobchadžowaše ze svojim njewidzomnym přecelom, doniž jeho Bóh w lěće 1813 88 lět stareho njewotwoła.

JAN BJEDRICH OBERLIN

31. awgusta 1740 do 2. junija 1826

(Pokročowanje)

Dokelž běše jeho wosada daloko a šěroko rozpróšena, kupi sej mału čišćernju a čišćeše z njej male kartki z bibliskimi hronami. Čišćeše pak z njej tež wažne a chwadne wozjewjenja. Tute jeho pisma dawaju wšě spóznać, na kajkej podloze Oberlin wšo swoje džělo natwarjowaše. Tak rěka we lópjenu 13. 11. 1813: Čert, njepřecel wšěch stworjenjow, wjeseli so, hdyž torhamy a zaničamy. Naš Knjez Chrystus pak so wjeseli, hdyž sadžamy, syjemy a k dobremu džělamy. Wy wšitcy přejeće sej, přez Njeho zbóžni być. Tuž hladajće, zo byšće so jemu na wšo wašnje spodobali, dolhož sće hišće na zemi žiwi. Jemu so spodoba, hdyž z lubosću štomy sadžeće. Nětkle je prawy čas za to, přihotujće so a sadžeće derje. Mysliće na to, zo so to Knjezej spodoba.“ A lěto pozdžišo pisaše: „Drozy přeceljo w Foudai! Puć mjez Zolbachom a Foudaiom dyrbi so wuporjedzić. To by derje za Zolbach bylo. Čehodla dyrbjeli Wy pak pomhać? Chceće to z lubosće k swojemu njebjeskemu Wótcej činić, kotryž sebi žada, zo by so naša wěra w dobrych skutkach wopokazala? Abo chceće to z lubosću k džěcom Božim w Zolbachu činić? Wšak tola wěše, zo Bóh kóždu

službu, kotruž Jeho džěcom wopokazamy, wobhladuje, kaž bychmy Jemu služili!“

Jeho cyle žiwjenje běše služba blišemu a w tajkej zmyslenosći kublaše Oberlin tež swoju wosadu. Wón běše přeswědčjenja, zo je Stworiciel w swojej mudrosći stwórbu njedospołnu wostajil, zo bychu čłowjekojó ju dokonjeli. Tohodla bě jemu wšo džělo Boža služba. Wono započa so pola jednotliwego čłowjeka, zo by přistojnje zdrasćeny chodzil a rjane pismo pisał, zo by na swoju strowotu kežbował a duchownje so wudospołnjał. Oberlin bě bur, lékař, hapykar, předewšěm pak dušowpastyr, a wšitko džělo wukonješe pod Božimaj woćomaj, njech bě přećiwó njepočinkam wojował, abo jětrašćepjenje zawjedl, abo puće twarił. Wša njedospołnosť tu toho swěta, rozjětrěne wobličo kaž zanjerodžene puće Steintala, je před Božim wobličom hróžbnosć a tohodla dyrbi so jej zadžěwać.

Ze sprócnim džělom wuhnaču ze Steintala nuzu a hlód. Hdžež bě so něhdy mały ludžik skromnje zežiwił, měješe nětko džesać króć tak wjele wobydlerjow swój wšedny chlěb. Štož pak pilne ruki na polu a w hródzi wyše wšedneje potreby nadžělachu,

zwožachu po dobrych pućach do Straßburka, z pjenjezami pak podpěraču dobre skutki a misijonstwo mjez póhanami. Wšitko džělo, njech bě hišće tak wažne, bě tola jenož srědk. wutroby kublać a duše wumóc.

Oberlin započese z mlódzinu, přetož mlódzina je zahrodka luda. We Waldersbachu natwari z pomocu Straßburkskich přecelow šulu a so njespokoji, doniž njeměješe kóžda wjes swoju šulu. Do svojich šulow powoła kmanych wučerjow, spisa šulske knihi, zestaja wučbne plany, a pohonjowaše džěci z mytami a zjawnymi pruwowanjami k porjadej a pilnosći. Šule běchu při kladne domy, zo by so twarniwosć mjez ludźimi wubudžila, přetož Oberlin chcyše, zo bychu so njestrowe budki zhubiły. Duchownje hibićiwych mlódzencow pósla do Straßburka a do Barra do wučby a mytowaše jich dobre wukony a jich pocćiwe žiwjenje a da Steintalej na tajke wašnje rjemjesnikow wučerjow a lékařarja. Tak husto bě wo słowje „Njebudžće lěni, štož činić maće!“ (Rom. 12, 11) přédował, zo běchu Steintalscy přeswědčeni, zo tole hrónčko jich dla w swj. Pismje steji. Oberlin pomhaše wšudžom z radu a skutkom, doniž njebě bydenje dotwarjene. Poslednja stara buda, kotruž zwottorhachu, bě fara.

Oberlin smili so tež nad małymi, kotrež hišće do šule njechodžachu a mazane a nječesane wokoło běhachu a hišće ničo njewědžachu wo čistosći a porjedze. „To ma so přeměnić!“ praješe sej, ale kak? Pěstowarnjow tehdom hišće njebě. Pěstowarnje — džěcaće zahrodki — su nam džensa wšitkim zwučene, ale wjele přemyslowanja a modlenja, džěla a prócy bě nuzne, doniž so přenje pěstowarnje njezaložichu. Starosć wo tute małe bě předewšěm nadawk Oberlino-weje žony Salome a jejneje pomocnicy Luisy Scheplerec. Wonej hromadžeštej džěci, hrajkaštej z nimi, spěwaštej a modleštej so z nimi a nawučištej je přetykować (stricken), štož bě w Steintalu hač dotal njeznate. Při wšem džěle a hrajkanju pak rozwućowaštej džěci wo přitomnosći Božej, a što so jemu spodoba a što nic. Skónčnje měještej džěci tak

daloko, zo lžu, njeposlušnosť, poklěwanje a lěnosć hidžachu.

„Steintal za Chrystusa!“ to njespušći Oberlin z wočow. Te stawy swojeje wosady, kotrež so chutnje prócowachu wo křesćanske žiwjenje, pytaše do wosebiteho zjednoćenstwa hromadźić a jim nadawki podawać. We wosadze pak so přećiwo tajkemu „křesćanskemu zjednoćenstwu“ spjećowachu, tuž dyrbješe Oberlin tutu mysl spušćić. Wustawa zjednoćenstwa pak běše hižom nacišćana a Oberlin da ju w kóždym domje nad durjemi připinyć. „Kóždy sobustaw dyrbi nimo wšědneho modlenja po móžnosći kóždu srjedu a njeđzělu popoldnju w 5 hodž. so poklaknyć a Boha w mjenje Jezom Chrysta prosyć, zo by ze swojim cylym domom Knjezej služil a z Knjezom chodźil. Kóždy sobustaw njech za swolich přećelow,

kotřiž su zdobom Boži přećeljo prosy za wšě Bože džěci, zo bychu přezjedne byle a Jezom Chrysta poznali. Kóždy njech tež prosy wo dobrych wučerjow a pobožnu wyšnosť, wo dušowpastyrjow a džělaćerjow w Knjezowej winicy. Kóždu njeđzělu njech sobustawy Boha proša, zo by připowědanje swjateho Słowa žohnował.“ Sapace płomjo jeho wěry pak je začuć w džaknym lisće, kotryž rozesła swojim šulerjam, hdvž běše 70 lět stary: „Jene přeće hišće mam, kotrež moju wutrobu a mysle zaběra, zo by moja wosada hišće swjatočny swjedzeń swjećila, swjedzeń powšitkowneho přepodaća wutroby k česći Knjeza Chrystusa, kiž je so w Getsemane za nas počil a je za nas dał so křižować a je za nas do njebjes stpil.“

(Přichodnje dale)

Jědzech z Handrijom z Budyšina domoj. Na hórce za Chelnom mi praješe:

„Hladaj, nano, tak wjele pupow! To pak je wjele džěla było, wšitke tele pupy zestajec.“

Haj, wša krajina, kaž daloko móžeše wočko hladać, hač k mōdrej holi, bě poľna žitnych pupow. Što bě to do džěla! Kak někotra burowka je sej ze stysknošću na žnjeňske džělo myslila, „Kak wšo dokonjamy?“ Nam wšak je přihladujo žel, kak so tak někotryžkuli bur ze swojej žonu samlutki dračuju.

Wjele potu je so zaso přelalo. Wjele zdychńjenjow je so k njebjesam posłalo, běchu tola lětsa žně z ležacymi žitami wosebje čězke. Nětk tam widžachmoj njeličomne tysacy pupow. Pilne ruki mōžachu tole džělo dokonjeć. Bohu budž džak! Wōn chcył hnadnje dale pomhać.

Wulka woda

Znajemy wšitcy tři wulke mocy w Božej stwórbje, kotrež so wšitke z „w“ započnu. to je woheń, wětr a woda. Kajka hobrska móc woda je, dyrbjachmy w započatku julija znowa spóznać, jako je nas powěsć wo wulkej wodze nastrožila. Tež někotre serbske wosady běchu wosebje potrjehene, tak Hodžij. Njeswaćidło, Rakecy a hišće druge. To mje dopomni na zajimawu rozprawu Haňže Saperoweje, kotruž wona poda wo wulkej wodze Ryna (Rhein) w lěće 1883. Ja z tuteje rozprawy něšto zapadam do „Pomhaj Bóh“, dokelž so we njej tež jedna wo dobre wuswědčenje praweho a stroweho dowěrjenja k Bohu. štož džensa mnohim faluje. —

Wokolo noweho lěta 1883 běše so mōcnje a njeprěstawajcy dešćowało. Rěki a rěčki kraj powodžichu. Tež majestetiski Ryn měješe wulku wodu a brjoh přestupiwši cyłu wokolinu zapušći. Wulka strachota a nuza přińdže na wobydlerjow, kiž dyrbjachu z wulkeho džěla čěkać.

W Rynjecach — tak mjenuje Haňža Saperowa wjes pola Mannheimu, w kotrejž so scěhowace sta — běchu 2. januara ludžo hišće

wostali, sebi myslo, zo jich tamniše haćenje při brjoze škita. W delnim džěle wsy tola započachu, domske a hródze wuprózdnic a woteńć, w hornjej wsy pak sebi zwěrichu hišće wostać. Mjez nimi běše překupc Jordan, kiž měješe swój dom za mału twjerdziznu. Po jeho zdaću mējachu tam w hornim poschodže lěpše wuchowanje hač něhdže wonka, snano w přepjelnjenym měsće Mannheimje, wosebje dokelž běše najmlōdše džěco hakle něšto njeđzel stare. Služobnej holcy Chrystinje a wučobnikej Korli běše přewostajil, hač chcyštaj čeknyć abo wostać. Rozsudžištaj so za poslednje. Swěrna holca praješe: „Nětko tola knjeni a džěci na žadyn pad nje-wopušču!“

Přihotowachu w domje wšo k wěstemu přebytkew w hornich rumnosćach za něšto dnjow. Donjesechu tam jědž, swěcy, tepjenje, kuchinski grat, loža a druge wažne wěcy. Dwě malej holće horliwje sobu pomhašej, ničo nje-wědžo wo chutnym wuznamje jeju činjenja. Měrnje drěmaše mały hōlčik w kolebce.

Wokolo wječora chcyše Jordan druge swójby wopytać, kiž běchu

wostale. Wjesna hasa pak běše so přewobročila do torhaceje rěki, a wōn njemōžeše wjace dale hić. Sej přemyslujo, kak by mōžno było, hišće z nimi wěsty zwisk namakać, praješe Korla: „Chcemy z pistolu třělec!“ — „To by tak prawje po twojej woli bylo, hōlče!“ znapřećiwi Jordanowa. „Njebychu so njemalo nastrožili! Wēm lěpši postrow. Zaspěwajmy z wotewrjenym woknom wōtře kěrluš!“ A tak zaklinča mōcnje přez njeměrnú nōc:

Ach, poruč Bohu swěru
swój puć a zrudobu
a wopomń z prawej wěru:
Bóh knježi na njebju.
Wōn wichor, wětry wodži,
tež wšitke mrōčele,
puć, po kotrymž so chodži,
wōn swojim zjewić wě.

Potom posluchachu, hač něchtō na někajke wašnje wotmołwi. Ničo pak njebě slyšeć, jenož šwikanje dešćika a šumjenje wody. „Njeje hač k nim dosahało“, džeše Jordan, wokno zamkajo. „Ale jedyn je nas slyšał, a jemu so poručmy za tutu nōc a za přichodne dny! A nětko so lehńmy!“

(Přichodnje dale)

Warsawska cyrkej swjateje Trojicy poswiećena

Najwjetši ewangelski Boži dom w Pólskej, cyrkej swj. Trojicy we Warsawje, je so 22. junija zaso poswiećila. Wona je krasny, wumělski twar z 18. lětstotka. 1939 su němske lětadla ju čezko wobškodžile. W léće 1951 chcychu ju za kulturne zaměry znowa natwaric. To so pak njesta. Pozdžišo twarjenje ewangelskej cyrkwje zaso dachu. Z woporami ewangelskich Polakow, ale tež z pomocu ekumeniskeho hibanja, Lutheroweho swětoweho zwjazka a ewangelskich cyrkwjow w Němskej je so zmōžnilo, Boži dom dospolnje wobnowic.

Na swjędziskim poswiećenju so duchowni z cyleje Ewropy a tež z Ameriki wobdžělichu. Běše to woprawdže ekumeniski zjězd. Pólski biskop Kotula, letiski arcybiskop Turs, šwedski biskop Bo Giertz a Hanowerski krajny biskop Lilje su zhromadnje Boži dom zaso poswiećili. W mjenje swětoweho protestantizma postrowi prezident centralneho wuběrka ekumeniskeje rady a Lutheroweho swětoweho zwjazka, duchowny Fry-New York, a duchowny Hellstern-Zürich. Tež našej biskopaj D. Noth z Drježdžan a D. Hornig ze Zhorjelca běštaj mjez hosćemi, runje tak prezident prof. D. Lau a generalny sekretar Gustaw Adolfskeho Skutka, wobaj z Lipska. Ale tež rusko-ortodoksna a pólsko-katólska cyrkej běštaj zastupjenej z wyšimi duchownymi. Na tajke wašnje so sćini džen poswiećenja cyrkwe swj. Trojicy k dnjej wjesela, nadžije a zhromadženstwa wěry a lubosće z bratrami ze wšeho swěta.

Načolnik zarjada za cyrkwinke naležnosće, minister Stachelski, přija hosći z ekumeny. Wón wuzbōhowaše, zo swětonahladny rozdžěl zasadnje njemyli. Jenož hdyž jedna cyrkej po svojim cyrkwinskim puću swěru njeńdže a politisce spekuluje, dyrbyja napjatosće nastać. Hdyž chce cyrkej politisce skutkować, nješkodži wona jenož statej, ale tež sebi samej a swojemu nadawkej. Krajny biskop Lilje wuwjedže, zo tež křesćanske cyrkwe za swój nadawk nimaja, ludy politisce poradžować. Wone maja wjele bóle winowatosć, w duchu mēra za spomoženje ludow skutkować.

(Po ENO — Ewangelischer Nachrichtendienst Ost)

Huska. Farar Paler, na kotrehož rjany přednošk na cyrkwinskim dnju w Slepom z džakom spominamy, je schorił. Wón budže hišće něšto njeđzel za wulěkowanje trjebać. Bōh Knjez chcył jemu dać zaso nowe mocy za jeho wobšěrne skutkowanje w Husćanskej wosadze.

Z Njeswaćidla a wokoliny. Čas žiwjenja budžemy spominać na nōc před 5. njeđzela po swjatej Trojicy (6. 7. 1958), kak nas sirena ze spanja wubudzi, dokelž so po rēce wulka woda přiwaleše. Po wsy ruješe skōt, kwičachu swinje, dakachu kokoše, kotrež burja ze hrōdžow wuchowachu na wyše městna. W Strōži pola Rakec dyrbjachu samo skōt do Wulkich Ždžarow dowjesć, dokelž bě cyla wjes pod wodu. Jenemu burej běštej so při tym dvě kruwe za wōz přiwjazanej wobwěslej.

Kajka to tola nuza! W horach wšak maju husćišo wulku wodu a tam je strašnje torhaca, zo cyle chēže a wulke štomy spowala. Budžmy džakowni, zo nam tutōn strach njechrozy.

Wutoru na wječor běše potom woda tak daloko zaso spadla, zo mōžeše skōt so do svojich hrōdžow wrōćic.

Z Njeswaćidla. Na 10. njeđzeli po swjatej Trojicy, 10. 8., běše Domowinska skupina z Rachlowa pod Čornobohom ducy na festiwal do Běleho Chołmca w Njeswaćidle na serbske kemše přišla. Wosadny farar postrowi lubych bratrow a lube sotry z Rachlowa a wokolinje wutrobnje.

Minakal. Po smjerći fararja Bamža běše Minakalska fara hać dotal wosyroćena. Sakski krajny cyrkwinski zarjad je nětko wikara Feustela do Minakala wotpōsłał. Cyrkwinskemu zarjadej smy džakowni, zo je za serbsku wosadu postajił duchowneho, kotryž je zwōlniwy serbsku rēč nawuknyć. Nječch wikar Feustel zastupi do rjada tych Minakalskich fararjow, kotřiž su serbsku rēč wobōrnje nawukli a ju wutrobnje lubowachu. Přejemy mlōdemu duchownemu Bože žohnowanje za jeho skutkowanje w Minakale.

Lubij. W cyrkwi Swj. Mikławša so njeđzela, 13. julija nowy superintendent Herbert Tolkmitt wot krajneho biskopa D. Notha zapokaza. Tež serbska superintendentura jeho strowješe ze serbskim biblijskim hronom, přetož do Lubijskeho cyrkwinskeho wokrjesa slušeja štyri dwurēčne wosady (po krajno-cyrkwinskim zakonju z lēta 1849), to su Bukecy, Ketlicy, Kotecy a Nosaćicy. W Ketlicach a Kotecach so wjace serbsce njeprēduje, hačrunjež tam hišće Serbja bydla, wosebje lubi stari, kotrymž je puć do Božeho domu předaloki. Hinak steji w Nosaćicach. Tam drje ža- dyn serbski farar wjace njeprīńdže, wosada so nětko docyla z Ketlic zastara. Ale někotre razy mamy tam hišće serbske kemše a Bože wotkazanje. Wěsta serbska jadrowa wosada pak su Bukecy. Tam na kōždy pad serbski duchowny sluša! Nadžijomnje so to bōrze poradži, tamniše farstwo zaso na prawe wašnje wobsadžeć. Prošće sobu wo to! — W Lubiju samym so hišće porjadnje serbsce přēdowaše hać do časa přenjeje swětoweje wōjny. Tohodla to njeslyšana wēc njebē, hdyž so zašlu njeđzela w Lubiju na kemšach tež serbske slowo praješe! Cyrkej Swj. Ducha w Lubiju, hdžež so prjedy wo serbsku přēdowaše, rōka džensa hišće mjez ludom „serbska cyrkej“. — Sup. Tolkmitt pochadža ze stareje Rańšeje Pruskeje a bě tež w baltiskich krajach. Z tamnišeho prjedy tež dwurēčneho cyrkwinskeho žiwjenja so zda, zo wōn wōste znutrikowne zrozumjenje na našu situaciju we Lužicy sobu přinješe. Boh daj, zo nowy Lubijski superintendent a tež nowy přichodny serbski superintendent derje a bratrowsce hromadže džělataj, kaž běše to pola prjedawšeju, sup. W e r n e r a, kiž je so strowosće swojeje žony dla do wosady při Baltiskim morju přesydlil, a našeho njezapomniteho sobubratra a wōtca M j e r w y . La.

Thomana

Mały planet — hwězda kaž naša tmja —, kotrychž je tu na 1600, je po Lipsčanskim chorje Thomanarjow dóstał mjeno „Thomana“.

Vaklad Domowina. — Licenca č. 733. Wuchadža jōnkroć za mēšac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamolwity redaktor: farar Gerhard Wirth-Njeswaćidlski. Čisć: III-4-9. Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje.